

АЛЕКСАНДАР БОЖИЋ*

Дом здравља
„Др Младен Стојановић”

Бачка Паланка

ДАМИР МАРКОВИЋ

Републички фонд за
здравствено осигурање
Сомбор

УДК 342.56(497.113)

Прегледни рад
Примљен: 12.12.2018
Одобрен: 13.01.2019
Страна: 577-588

УТИЦАЈ ПРИЛИКА У ХРВАТСКОЈ НА ОСТВАРИВАЊЕ ПРАВА ИЗ ПЕНЗИЈСКОГ ОСИГУРАЊА У СВЕТЛУ ОДЛУКЕ ЕВРОПСКОГ СУДА ЗА ЉУДСКА ПРАВА У СТРАЗБУРУ

Сажетак: Циљ овог рада је да прикаже како су ратна дешавања у Хрватској од 1991. године до 1995. године утицала на то да велик број лица није имао могућност остваривања права из пензијског осигурања и какву је одлуку по том питању донео Европски суд за људска права у Стразбуру. Великом броју лица је у време ратних дешавања и непосредно после тога, ускраћено право да уживају стечена права на пензију. Европски суд за људска права у одлуци, поводом представке против Хрватске, прогласио је представку недопуштеном. На основу Одлуке Суда ова лица нису стекла могућност да им се исплате пензије које нису добијали током рата. Великом броју лица и даље је онемогућено да оствари своје право на исплату пензија за одређен временски период, иако су уплаћивали доприносе у хрватски пензиони фонд. Потребно је нагласити да је Суд примењивао у доношењу Одлуке осим домаћег права и Европску конвенцију за заштиту људских права и слобода са додатним протоколима. Да би се дошло до закључка како је Суд донео одлуку којом се захтев по овом питању проглашава недопуштеним потребно је анализирати и како је Суд тумачио релевантно домаће право, што је у овом раду и учињено.

Кључне речи: Хрватска, пензије, исплата, суд, конвенција, закон

Увод

Савет Европе је регионална међународна организација европских земаља, наднационалног карактера, чији је центар у Стразбуру. Оснивачки акт Савета Европе је Статут Савета Европе, потписан 05.05.1949. године у Лондону од представника 10 европских земаља. Данас Савет Европе чини 46 земаља. Циљ Савета Европе је унапређење основних демократских права и слобода, кроз унапређење демократије, успоставе владавине права и поштовање људских права. Ти циљеви се прокламују у Европској конвенцији о заштити људ-

---

* aleksandar.dzbp@gmail.com

ских права и основних слобода¹, која је закључена у Риму 04.11.1950. године, до данас допуњена са 14 Протокола (у даљем тексту Конвенција).

Заштита тих права се остварује преко Европског суда за људска права. Европски суд за људска права² је стални међународни суд са седиштем у Стразбуру установљен одредбом члана 19. Конвенције. Број судија једнак је броју земаља чланица Савета Европе које су ратификовале Конвенцију.

Конвенција је међународни уговор који могу потписати само земље чланице Савета Европе. Конвенција, којом се Суд оснива и која објашњава начин његовог функционисања, садржи листу права и гаранција које признаје свака држава чланица. Конвенцију је, уз протоколе који регулишу истоветну материју, ратификовала је и Република Хрватска 05. 11. 1997.године³

Европски суд за људска права (у даљем тексту: Суд) примењује у свом раду поменуту Конвенцију. Задатак Суда је да обезбеди да државе чланице поштују права и гаранције које су дате Конвенцијом. Суд то спроводи кроз разматрање представки (апликација, тужби) поднетих од стране појединаца или држава. Када се установи да је држава прекршила једно или више права и гаранција, Суд доноси одлуку, односно пресуду, ако је представку прогласио допуштеном. Пресуде су обавезујуће, а држава на коју се пресуда односи је у обавези да делује у складу са одлуком Суда. Посебно је потребно напоменути да Суд може узети предмет у поступак тек када се исцрпе сви унутрашњи правни лекови, у складу са опште признатим начелима међународног права и у року од шест месеци од дана када је донета правноснажна одлука.

Услови за (не)остваривања права на пензију у Републици Хрватској у периоду 1991.до 1995. године и поступак пред домаћим и међународним судом

У овом раду ћемо анализирати пресуду Суда поводом представки на повреду права из области обавезног пензијског осигурања, која је поднета против Хрватске 2002.године. Апликанти (подносиоци представке) против Хрватске број 15082/0⁴, су Љуба Чекић, Ката Ненадић, Љубица Мицин, Миљка Ковачевић и Јанко Шпановић, хрватски држављани рођени 1935., 1942, 1924, 1948. односно 1928. године који живе у Хрватској. Како се у овој представи ради о истом или врло сличном чињеничном и правном стању, опширније ћемо описати само садржај представке који се односи на првог апликанта, Љубу Чекић. Први апликант, Љуба Чекић подносилац представке и њен супруг живели су у Шашу. Супругу апликанта пензија је исплаћивана од стране хрватских власти до августа 1991. године када су плаћања престала. Шаш се налази у делу Хрватска који је био „окупиран” од лета 1991. до августа 1995. године. У августу 1995.године апликант и супруг су отишли из Хрватске, због војне опе-

¹ https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SRP.pdf, 12. 05. 2018.год.

² <https://www.echr.coe.int/> 13.05.2018.год.

³ „Narodne novine-Међународни уговори” број 18/97

⁴ <https://www.hrw.org/legacy/backgrounder/eca/croatia0504/2.htm>

рације „Олуја” и наставила да живе у Србији. У априлу 1997. године апликант се вратио у Хрватску.

Апликант тражи од Хрватског завода за мировинско осигурање исплату неисплаћених пензија, на основу стажа осигурања њеног супруга.

Право апликанта на породичну пензију признато је 01. 07. 1998. године и апликанту је настављено са исплатом пензија од тог датума. Апликант је потом поднео тужбу Општинском суду у Сиску тражећи исплату неисплаћених пензија за свог преминулог супруга за период од августа 1991. године до јануара 1996. године. Дана 20.03.2000.године Општински суд у Сиску је одбио захтев апликанта. Општински суд у Сиску је заузео становиште да су подносилац представке и њен супруг живели на „окупираном делу” Хрватске и да је супруг примао пензију од власти које су контролисале „окупирану територију”.

Према одредби члана 89. Закону о мировинском осигурању⁵ Републике Хрватске који је ступио на снагу 01.01.1999. године, као и према одредби члана 134. став 1. раније важећег Закона о мировинском и инвалидском осигурању⁶ једно лице има право да добија само једну пензију. Како је супруг подносиоца представке примао пензије са „окупиране територије”, нема право на исплату пензије за тај период од стране Хрватског завода за мировинско осигурање. Дана 19.05.2000. године апликант је изјавио жалбу на првостепену пресуду. Жупанијски суд у Сиску 19.10.2000. године потврдио је првостепену пресуду. Дана 28.12.2000. године, апликант Чекић и остали апликанти у каснијој представи Суду, доставили су заједничку уставну тужбу Уставном суду Републике Хрватске. У уставној тужби апликанти наводе да је повређено њихово право на мирно уживање имовине. Уставни суд је 12.07.2001. године за четири подносиоца представке одбио уставну тужбу, а исто је учинио за петог подносиоца представке 13. 09. 2001.године. Уставни суд сматра да су се одлуке нижих судова заснивале на праву, да су добро образложене и да нису повређена права грађана.

Суд при разматрању представке прво анализира релевантно домаће право. Суд бележи да су поводом представке хрватске власти заузеле следеће ставове. Закон о мировинском осигурању одредбом члана 87. став 2. утврђује да се доспели, а неисплаћени износи пензија, који нису исплаћени због околности које изазвао корисник примања, могу исплатити највише дванаест месеци уназад од дана подношења захтева за исплату. Одредба члана 89. истог закона утврђује да лице које према истом Закону стиче право на две или више пензија, може користити само једну пензију. Одредба члана 1. Закона о конвалидацији⁷ прописује да сви појединачни акти и одлуке које су донели разни органи или правна лица који су имали јавну власт у доношењу аката у судским и управним предметима на подручјима Републике Хрватске који су били под заштитом или управом Уједињених нација конвалидирају у складу са Уставом

⁵ „Narodne novine Republike Hrvatske бпој 102/98

⁶ Narodne novine Socijalističke Republike Hrvatske бпој 23/83, 49/83, 57/86 и „Narodne novine Republike Hrvatske” бпој 40/90,26/93 и 96/93

⁷ „Narodne novine Republike Hrvatske” бпој 104/97

Републике Хрватске, Уставни законом о људским правима и слободама и правима етничких и националних заједница или мањина у Републици Хрватској и законима Републике Хрватске.

Суд надаље подсећа да иако се права која произлазе из плаћања доприноса у систем социјалног осигурања, посебно право на накнаде из таквог система – на пример у облику пензије – могу тражити на основу члана 1. Протокола бр.1.⁸ Члан 1. Протокола 1. Конвенције гласи: „Свако физичко и правно лице има право на неометано уживање своје имовине. Нико не може бити лишен своје имовине, осим у јавном интересу и под условима предвиђеним законом и општим начелима међународног права Претходне одредбе, међутим, ни на који начин не утичу на право државе да примењује законе које сматра потребним да би регулисала коришћење имовине у складу с општим интересима или да би обезбедила наплату пореза или других дажбина или казни”. Али, ова одредба се не може тумачити као да даје појединцу право на пензију у конкретном износу⁹. То значи да се не би могла захтевати ни исплата разлике од онога што је исплаћено од стране „парафонда” (фонда који је функционисао на „окупираној територији” Хрватске) и оног што корисницима пензије тском Закону о мировинском осигурању припада и што им је обрачунавано током рата.

Апликанти, се жале *inter alia*, на основу члана 1. Протокола бр. 1. посебно и у вези са чланом 14. Конвенције, да су прекршена њихова право власништва због тога што су лишени делова њихових пензија само зато што су живели на „окупираним територијама” Хрватске или изван Хрватске. На крају, апликанти се жале на то да су супротно Члану 3. Протокола бр. 4. Конвенције прогнани из Хрватске и касније спречени да се врате у Хрватску дужи временски период.

Апликанти приговарају на основу члана 6. став 1. Конвенције да су поступци пред домаћим судовима поводом њихових захтева за исплату њихових пензија били непоштени и да су премашили захтев разумног рока.

Апликанти надаље приговарају на основу члана 1. Протокола бр. 1. посебно и заједно с чланом 14. Конвенције, да им је повређено право власништва јер су били лишени делова својих пензија само зато што су живели на „окупираним подручјима” Хрватске или изван Хрватске.

Такође, апликанти приговарају на основу члана 13. Конвенције да нису имали право да уложе ревизију Врховном суду о правним питањима.

Апликанти, затим приговарају на основу члана 2. Протокола бр. 4. да су изгубили своје пензије као последица тога што су одабрали остати на окупираним подручјима Хрватске. Коначно, апликанти приговарају на основу члана

⁸ *Zaštita prava vlasništva iz članka 1. Protokola 1. Europske Konvencije u praksi Upravnog suda Republike Hrvatske*, Tamara Bogdanović, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Rijeci v. 32, br. 1, стр.583-598, 2011.год.

⁹ Одлука Комисије у предмету Милер против Аустрије, бр. 5849/72 од 01. 10 1975.године, Одлуке и извештаји 3, стр. 25, и у предмету Домалевски против Пољске (извештај.), бр. 34610/97, ЕСЉП 1999-V, стр. 582, 583

3. Протокола бр. 4. да су били изгнани из Хрватске и након тога спречени да се врате кроз продужен временски период.

У погледу дужине поступка Суд примећује да се сви поступци пред хрватским судовима за прва четири апликанта окончали 12. 07. 2001. године а у односу на петог апликанта 13. 09 2001. године.

Поступци су трајали од око три године за првог и четвртог апликанта, а за другог, трећу и петог апликанта око четири године и два месеца. Суд заузима став да разумност дужине поступка треба оцењивати узевши у обзир околности предмета и имајући на уму критеријуме утврђене његовом судском праксом, и то посебно сложеност предмета, понашање апликанта и меродавних власти, као и важност онога што се за апликанта у спору доводи у питање. Суд сматра како су предмети поводом захтева за исплату њихових пензија укључивали одређени степен чињеничне сложености јер су захтевали, између осталог, да судове утврде јесу ли апликанти примали пензију од власти које су контролисале „окупирану територију” Хрватске. Апликанти по мишљењу Суда нису допринели дужини поступка. Што се тиче понашања домаћих власти, Суд бележи како иако су апликанти доставили детаљан опис свих предузетих радњи. Из списка предмета произлази да је расправним судовима требало око три године у односу на другог, трећег и петог апликанта и око две године у односу на првог и четвртог апликанта да заврше поступак. Жалбени суд у свих пет предмета о жалбама одлучио у року од око пет месеци. Поступак пред Уставним судом трајао је око седам месеци у односу на прва четири апликанта и око девет месеци у односу на петог апликанта. Суд сматра да је поступак пред жалбеним судом и пред Уставним судом трајао само неколико месеци, а то се ни у ком погледу не чини прекомерним, а да је поступак пред расправним судом трајао три односно две године, што Суд сматра оправданим, посебно с обзиром на сложену чињеничну природу поступка. У погледу укупног трајања поступка, Суд сматра како су предмет испитали судови три степена у оквиру периода од три до четири године. С обзиром на све наведене околности, Суд заузима став да се наведени временска рокови не чине неразумним.

У вези приговора о поштом поступку, уколико се приговор апликанта може разумети да се тиче оцене доказа и резултата поступка пред домаћим судовима, Суд понавља како је према члану 19. Конвенције његова дужности осигурати поштовање обавеза које су преузеле државе уговорнице Конвенције. Међутим, дужност Суда није да се бави чињеничним или правним грешкама које су наводно учинили национални судови, осим и уколико су постоји могућност да су повредиле права и слободе заштићене Конвенцијом. Одредба члана 6. Конвенције јамчи право на поштено суђење, али не предвиђа никаква правила о допуштености доказа или о начину на који би те доказе требало оцењивати. С тим у вези, ова питања која првенствено би требало да уреде домаће право и домаћи судови. Суд налази да нема ничега што би назначило да би оцена чињеница и доказа од стране домаћих судова изнесених у предметима апликаната била противна члану 6. Конвенције. Апликанти су у потпуности могли изнети своје предмете и побјигати доказе. Сви битни докази били су изведени, одржана је главна расправа у првом степену, те су одлуке суда обра-

зложене на задовољавајући начин. У погледу чињеница, како су презентоване, Суд није нашао ниједан разлог који би указивао да поступак није био у складу са захтевом поштења из члана 6. Конвенције. Самим тим овај део захтева је очигледно неоснован те се одбија у складу с одредбама члана 35. став 3. и 4. Конвенције.

Апликанти надаље приговарају како су одлуке домаћих судова којима су одбијени њихови захтеви за исплату примања из пензијског осигурања повредиле њихово право на имовину из члана 1. Протокола бр. 1. и да представљају дискриминацију против њих, супротно члану 14. Конвенције. Одредбом члана 1. Протокола бр. 1. Конвенције гарантује се да свако физичко или правно лице има право на мирно уживање своје имовине. Апликанти су тврдили да су одлуке домаћих судова представљале дискриминацију против њих јер су се донети закључци засновани на чињеници да су живели на „окупираним територијама” Хрватске. Суд стога сматра како се приговор може испитати на основу члана 1. Протокола бр. 1. уз Конвенцију, заједно с чланом 14. Конвенције. Суд узима у обзир како су власти бише Југославије признале право апликаната на пензију и како су након распада те исте државе, хрватске власти наставиле исплаћивати њихова примања из пензијског осигурања. Те су исплате, међутим, биле прекинуте из разних разлога, кроз период који су трајао од шест до седам година. Суд бележи како су за првог, другог и петог апликанта домаћи судови утврдили да су примали пензију од власти које су контролисале „окупиране територије” Хрватске на којима су живели аликанти. Своје одлуке о одбијању захтева апликанта за исплату пензије од стране хрватских власти засновали на одредбама Закона о мировинском осигурању којима је прописано да једно лице има право на само једну пензију. Суд надаље подсећа да иако се права која произлазе из плаћања доприноса у систем социјалног осигурања, посебно право на накнаде из таквог система, на пример у облику пензије, могу тражити на основу одредбе члана 1. Протокола бр. 1. али, ова одредба, како је већ горе наведено, по становишту Суда, не може се тумачити тако да даје појединцу право на пензију у конкретном износу. Из овог разлога Суд закључује како током врло тешког периода, које укључује распад бивше Југославије и оружани сукоб који је следио, апликанти нису, у ствари, били лишених својих пензија. Штавише, након што је сукоб прошао и апликанти се вратили у Хрватску, наставиле су се исплате њихових пензија. У таквим околностима Суд не налази да је дошло до било каквог мешања у њихова имовинска права, које би било супротно члану 1.Протокола бр. 1. уз Конвенцију. У погледу члана 14. Конвенције, Суд подсећа како, према његовој утврђеној судској пракси, члан 14. Конвенције допуњаује остале материјалне одредбе Конвенције и Протокола. Одредба члана 14. Конвенције утврђује да „Уживање права и слобода предвиђених у овој Конвенцији обезбеђује се без дискриминације по било ком основу, као што су пол, раса, боја коже, језик, вероисповест, политичко или друго мишљење, национално или социјално порекло, веза с неком националном мањином, имовно стање, рођење или други статус”.Према становишту Суда наведеном у овој представци, члан 14. Конвенције нема самостално значење с обзиром да има учинак само у односу на „уживање права и слобода”

заштићених тим одредбама. Иако примена члана 14. Конвенције не претпоставља повреду ових одредаба и у тој мери је он самосталан, ипак не може бити места његовој примени осим ако дотичне чињенице потпадају у домен једне или више њих. Суд надаље истиче да је разлика у поступању дискриминирајућа ако „нема никакво објективно и разумно оправдање”, то јест, ако не тежи „легитимном циљу” или ако не постоји „разуман однос сразмерности између употребљених средстава и циља који се настојало остварити”. Штавише, у том погледу државе уговорнице уживају одређену слободу процене оправдавају ли и до које мере разлике у иначе сличним ситуацијама другачије поступање. Суд сматра да су апликанти били у положају различитом од особа које нису живеле на „окупираним територијама” Хрватске и нису примали своје пензије од неких других власти. Разлика између ове две групе зато није дискриминишућа јер постоји објективно и разумно оправдање за прекид исплате пензија лицима које су примале пензију по неком другом основу. Стога ова разлика у поступању, по мишљењу Суда, не указује на то да би било дошло до дискриминације у смислу чланка 14. Конвенције. Закључује се да је овај део захтјева очигледно неоснован и да га треба одбити у складу са одредбом члана 35. став 3. и 4. Конвенције.

У вези трећег и четвртог апликанта, Суд бележи да су домаћи судови одбили њихове захтеве јер је у односу на њих наступила застарелост за захтеве такве природе коју је прописао Закон о мировинском осигурању. Другим речима, њихови су захтеви били поднети изван прописаног рока и домаћи су судови тако били спречени испитати меритум њихових предмета. Суд стога налази како трећи и четврти апликант нису поштовали процесна правила која уређују домаћи поступак. Из тог разлога, одбија се приговор трећег и четвртог апликанта на основу члана 35. става 1. и 4. Конвенције ради неисцрпљивања домаћих правних лекова.

Апликанти су такође, приговорили да их је то што нису могли поднети ревизију Врховном суду Републике Хрватске, у односу на правна питања што их је лишило њиховог права на делотворан правни лек, супротно одредби члана 13. Конвенције. У овом предмету апликанти су имали прилику поднети захтеве за исплату општинском суду, побијати првостепену пресуду пред жалбеним судом и приговорити наводним повредама својих уставних права и слобода пред Уставним судом Републике Хрватске. Сви су искористили ове правне лекове. Из овог разлога овај приговор очигледно неоснован и Суд га одбија у складу са одредбом члана 35. став 3. и 4. Конвенције.

Апликанти су надаље су приговорили да су као последица тога што су одабрали остати у деловима Хрватске који су били „окупирани” изгубили своје пензије, позивајући се на одредбу члана 2. Протокола бр. 4. Која утврђује да свако ко се законито налази на подручју неке државе има право на слободу кретања и слободни избор свога боравишта на том подручју, слободан је да напусти било коју земљу, укључујући и своју сопствену.

Апликанти су приговорили да су били изгнани из Хрватске и након тога спречени да се врате се кроз продужени временски период, супротно члану

3. Протокола бр. 4. који утврђује да нико не сме бити протеран, употребом било појединачних или колективних мера, с подручја државе чији је држављанин ни лишен права да уђе на подручје државе чији је држављанин.”

У погледу наведеног приговора да су апликанти били изгнани из Хрватске, Суд бележи, без даљњег испитивања таквих навода, да су сви апликанти напустили Хрватску пре 05.11.1997. године кад је Конвенција ступила на снагу у односу на Хрватску. Овај приговор, дакле није у складу *ratione temporis*¹⁰ одредбама Конвенције у смислу одредбе члана 35. став 3. Конвенције и одбацује се у складу с одредбом члана 35. став 4. Конвенције. У погледу приговора да су апликанти били спречени ући у Хрватску, Суд бележи како су у ствари могли ући у Хрватску и да сви сада живе у Хрватској. Суд сматра како је утаквим околностима овај приговор непоткрепљен. Дакле, овај део захтева очито неоснован и Суд га одбија у складу с одредбом члана 35. став 3. и 4. Конвенције.

Из горе наведених разлога суд једногласно проглашава захтев недопуштеним.¹¹

Анализа одлуке Суда у Стразбзру и њене правне последице на остварење права на исплату примања из пензионог осигурања

Када анализирамо Одлуку Суда закључујемо да су за Суд релевантни делови Закона о мировинском осигурању одредбом члана 87. став 2. утврђују да се примања из пензијског осигурања која нису исплаћена због околности које је изазвао корисник примања могу исплатити, односно потраживати само за последњих дванаест мјесеци, а да за ранији период наступа застарелост. Суд није улазио у анализу стварних разлога обуставе исплата пензија у Хрватској, односно није се очитовао о чињеници да се у образложењима решења Хрватског завода за мировинско осигурање и пресуда хрватских судова изричито наводи да је до обуставе исплата пензија дошло „због ратних околности и немогућности исплате пензија на „окупираним територијама” Хрватске. Суд заузима становиште да је корисник пензије узроковао прекид исплате. Суд се није у погледу ове одредбе Закона о мировинском осигурању, изјашњавао о ратним сукобима као вишој сили која је довела до престанка исплате пензија. Позивање на одредбу закона, да је до обуставе исплате пензија дошло због околности које је изазвао корисник примања, као мериторну, имплицира да је корисник пензије изазвао ратне околности због којих је дошло до прекида исплате пензија проузроковали ратне околности због којих је дошло до прекида исплата пензија. Суд није узимао у обзир одредбу члана 5. став 2. Закона о мировинском осигурању, која утврђује да права из пензијског осигурања не могу застарети, осим доспелих а неисплаћених пензија и других новчаних давања и то само у случајевима одређеним законом.

¹⁰ <https://www.bgcentar.org.rs/ratione-temporis/> 17.05.2018.год.

¹¹ <https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/publikacije/.../114-121.pdf>, 18. 05. 2018.год.

Суд, затим у својој одлуци наводи и одредбу члана 89. Закона о мировинском осигурању која прописује да лице која према прописима стекне право на две или више пензија према домаћем обавезном пензијском осигурању може да прима само једну пензију. Међутим, Суд у својој одлуци цитира само део наведене одредбе Закона, а изостављајући њен део, који следи после цитираног текста у оквиру истог става, само одвојено зарезом, а то је „према властитом избору”. Дакле, ако неко стекне право на двије или више мировина према домаћем обавезном мировинском осигурању може користити само једну од тих мировина, и то према властитом избору. Управо, због ратних околности као више силе, корисници пензија који су живели на „окупираним територијама” Републике Хрватске нису имали могућност сопственог избора коју ће пензију да примају – да ли од „парафонда” или од Хрватског завода за мировинско осигурање. Суд цитира само део једне правне норме у анализи релевантног домаћег законодавства. Фактички, Суд узима у обзир непотпуну правну норму. Непотпуна правна норма се не може сматрати правном нормом, јер не изражава свој пун смисао и циљ и може се претворити чак и у његову супротност, што се у овом случају и десило.

Суд, затим у анализи релевантног домаћег права у својој негативној одлуци наводи и одредбу члана 1. Закона о конвалидацији која утврђује да се сви појединачни акти и одлуке донете или издате од стране разних органа или правних лица које имају јавне овлашћења, донети или издати у предметима судске и управне природе на подручјима Републике Хрватске која су била под заштитом или управом Уједињених народа, конвалидирају (правно оснажују) овим Законом, у складу с Уставом Републике Хрватске, Уставним законом о људским правима и слободама и о правима етничких и националних заједница или мањина у Републици Хрватској и законима Републике Хрватске. Међутим, Суд је пропустио да наведе као одредбу члана 2. Закона о конвалидацији, по којој заинтересована странка или лице која има правни интерес може тражити од суда или овлашћеног органа управе Републике Хрватске или правне лица које има јавна овлашћења да утврди да су појединачни акт и одлука из члана 1. овог Закона у складу или противни Уставу Републике Хрватске, Уставном закону о људским правима и слободама и о правима етничких и националних заједница или мањина у Републици Хрватској или законима Републике Хрватске. Закључујемо да Суд, пропустио је да наведе законску одредбу која изричито утврђује да се поступак конвалидације може покренути само на захтев заинтересоване странке или лица које има правни интерес. Узимањем у обзир само одредбе члана 1, а не и одредбе члана 2. Закона о конвалидацији, Суд је поступао на исти начин као што чине хрватске власти. Република Хрватска признају, без икакве документације признаје као правно ваљане акте тзв. „парафонда” на основу којих су исплаћиване пензије на подручјима Републике Хрватске која су била под заштитом или управом Уједињених народа, да би се избегла исплата доспелих а неисплаћених пензија. С друге стране, Хрватска се спроводи аутоматски и конвалидацију стажа осигурања оствареног на тим подручјима у наведеном периоду и аката о утврђивању права на пензију издатих од „парафонда”, већ се то ради на захтев странке или заинтересованог лица, уз прилагање одређених доказа.

Занимљив је закључак Суда како током врло тешког периода, који укључује распад бивше Југославије и оружани сукоб који је уследио, апликанти нису у ствари били лишених својих пензија. Штавише, након што је сукоб прошао и апликанти се вратили у Хрватску, наставиле су се исплате њихових пензија. У таквим околностима Суд не налази да је дошло до било каквог мешања у њихова имовинска права, које би било супротно одредби члана 1. Протокола бр. 1. Конвенције, односно да није било ускраћено њихово имовинско право због тога што су примали пензије од стране „парафонда” за време сукоба.

Посебно треба истаћи, примену начела *ratione temporis* у вези приговора апликанти да су били изгнани из Хрватске и да нису могли ући у Хрватску. Суд бележи, без даљњег испитивања таквих навода, да су сви апликанти напустили Хрватску пре 05.11. 1997. године, тј. датума кад је Конвенција ступила на снагу у односу на Хрватску. Суд констатује да су апликанти могли ући у Хрватску и да су се вратили у Хрватску и сада живе у Хрватској и одбија овај приговор.

Закључак

Када поредимо чињенично и правно стање у описаној Одлуци, намеће се закључак да је утврђивање чињеничног стање било врло компликовано. Суд се у случају Чекић и остали против Хрватске није бавио детаљима који су од значаја за остваривање права на пензију. Споразум о социјалном осигурању између Савезне Републике Југославије и Републике Хрватске,¹² ступио је на снагу тек 01.05.2003.године. Овај споразум омогућава трансфер хрватских пензија у СРЈ и југословенских (сада српских, с обзиром на Србију као сукцесора бивше Државне заједнице Србија и Црна Гора). Већина лица који нису примали током рата пензије од стране Хрватске, односно примали су их од „парафонда” избегла је у Савезну Републику Југославију. Ова лица нису све до 1997. године,су добила могућност могли прибаве хрватске документе који су им били нужни за улазак у Хрватску. На основу хрватских докумената лица су пред хрватским пензионим фондом подносила захтеве за обнову исплате пензија, односно за исплате неисплаћених износа пензија. Чини се да је Суд у Одлуци против Хрватске био вешто усмеравао од хрватске стране. Суд је у потпуности прихватио тумачење хрватског законодавства, онако како су то заступници Хрватске¹³ презентовали током поступка. Чак су и непотпуне правне норме, које дају други или чак супротни смисао од оног што даје комплетна правна норма, узимане као веродостојне, при разматрању домаћег законодавства. Суд се стриктно држао начела *ratione temporis*, односно да Конвенција не може обавезати Хрватску ни у ком погледу за период пре 05. 11. 1997.године, кад је ступила на снагу у Хрватској. Закључак је да се пред Судом могу оства-

¹² „Службени лист СРЈ”-Међународни уговори, бр. 1/01

¹³ <https://uredzastupnika.gov.hr/vijesti/...presuda...protiv-hrvatske/3...18.05.2018.god>.

риту одређена права, која се пред домаћим органима нису могла остварити, али су потребни јако добри аргументи као и изузетно добро презентовано релевантно домаће право.

Тек тада Суд добио комплетну слику о околностима случаја и релевантним домаћим правом, које је ипак, поред Конвенције изузетно важно, да би Суд донео правичну одлуку.

Литература:

1. *Međunarodni ugovori*, „Službeni list SRJ”, br. 1/01
2. *Međunarodni ugovori*, „Narodne novine Republike Hrvatske”, broj 18/97
3. „Narodne novine Socijalističke Republike Hrvatske” broj 23/83
4. „Narodne novine Socijalističke Republike Hrvatske” broj 49/83
5. „Narodne novine Socijalističke Republike Hrvatske” broj 57/86
6. „Narodne novine Republike Hrvatske” broj 40/90
7. „Narodne novine Republike Hrvatske” broj 104/97
8. „Narodne novine Republike Hrvatske” broj 102/98
9. Odluka Komisije u predmetu Miler protiv Austrije, br. 5849/72 od 01. 10 1975.godine, *Odluke i izveštaji 3, str. 25, i u predmetu Domalevski protiv Poljske (izveštaj)*, br. 34610/97, ESLJP 1999-V, str. 582, 583
10. Bogdanović, Tamara (2011): *Zaštita prava vlasništva iz članka 1. Protokola 1. Europske Konvencije u praksi Upravnog suda Republike Hrvatske, Zbornik radova Pravnog fakulteta u Rijeci*, br. 1, str.583-598
11. <https://www.bgcentar.org.rs/ratione-temporis/> (17.05.2018.)
12. <https://www.echr.coe.int/> (13.05.2018.)
13. https://www.echr.coe.int/Documents/Convention_SRP.pdf, (12. 05. 2018.)
14. <https://uredzastupnika.gov.hr/vijesti/...presuda...protiv-hrvatske/3> (18. 05. 2018.)
15. <https://www.mirovinsko.hr/UserDocsImages/publikacije/114-121.pdf>, (18. 05. 2018.)
16. <https://www.hrw.org/legacy/background/eca/croatia0504/2.htm> (18. 05. 2018.)

THE INFLUENCE OF THE OPPORTUNITIES IN CROATIA ON THE EXERCISE OF PENSION INSURANCE LAW IN THE COUNCIL OF THE DECISION OF THE EUROPEAN HUMAN RIGHTS COURT IN STRASBOURG

Summary: The aim of this paper is to show that the war events in Croatia from 1991 to 1995 affected the fact that a large number of persons did not have the opportunity to exercise pension rights and what kind of decision was made by the European Court of Human Rights in Strasbourg . A large number of persons can not enjoy the right to retirement at the time of the war and immediately afterwards. The European Court of Human Rights, in its decision on the application against Croatia, declared the application inadmissible. On the basis of the Court's decision, these persons did not get the possibility of paying them pensions that they did not receive during the war. A large number of persons are still prevented from exercising their right to payment of pensions for a certain period of time, even though they paid contributions to the Croatian Pension Fund. It should be emphasized

that the Court applied in the adoption of the Decision other than domestic law and the European Convention for the Protection of Human Rights and Freedoms with additional protocols. In order to arrive at a conclusion that the Court rendered a decision declaring the request on this issue inadmissible, it is also necessary to analyze how the Court interpreted the relevant domestic law, which is also learned in this paper.

Key words: Croatia, pensions, payments, Court, Convention, law